

УДК 339.3

В.В. АРХІПОВ, канд. техн. наук, доц., Київський національний університет культури та мистецтв

О.О. ЖЕЛАВСЬКА, Київський науково-дослідний інститут судових експертиз

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ СУДОВО-ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ КОНФІСКОВАНОГО ТА ІНШОГО МАЙНА, ЩО ПЕРЕХОДИТЬ У ВЛАСНІСТЬ ДЕРЖАВИ

Ключові слова: *судова експертиза, конфісковане майно, судовий експерт, ціна, вартість*

Проведення судово-товарознавчої експертизи по оцінці конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, ускладнюється відсутністю єдиного методичного підходу до вирішення цієї проблеми.

Існуючі на теперішній час методи оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, не мають повного спектру потрібних даних для проведення цього роду експертиз та досліджень. У зв'язку з вищевикладеним це питання є дуже актуальним для роботи судових експертів.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25.08.1998 р. за № 1340 [1], конфіскованим та іншим майном, що переходить у власність держави вважається:

1. Майно, конфісковане на підставі рішення суду у випадках, обсязі та порядку встановлених законом.

2. Майно, що зберігається під митним контролем виключно митницею, як не пропущено на митну територію України внаслідок установлених заборони чи обмеження на їх ввезення або транзит через територію України, якщо сума складських зборів досягає їх вартості.

3. Майно, термін зберігання якого під митним контролем закінчився, а власник не

звернувся за ним в установлений Митним кодексом України термін.

4. Товари з обмеженим терміном зберігання, вилучені правоохоронними органами або затримані правоохоронними органами як предмети порушення митних правил, у тому числі товари затримані у справах про контрабанду.

5. Майно, визнане безхазяйним відповідно до законодавства.

6. Предмети - знахідки, товари та цінності, загублені або залишені у готелях, транспорті, театрах, інших громадських місцях, якщо вони не були затребувані їх власником протягом встановленого законом терміну.

7. Майно, що за правом успадкування перейшло у власність держави.

8. Майно, подароване державі власником.

9. Неврученні міжнародні та внутрішні поштові відправлення після закінчення терміну зберігання підприємствами зв'язку, визначених законодавством у разі неможливості видачі їх отримувачам та повернення відправникам.

10. Знаряддя незаконного добування природних ресурсів та незаконно добуті природні ресурси або продукти, вироблені з них.

Конфісковані товари, як й інші товари, що пропонуються на ринку України, мають як *ціну*, так і *вартість*.

Ціна - це грошове вираження вартості товару. Ціна є вираженням грошової суми, яку необхідно сплатити за деякий товар чи послугу [2].

Історично ціни встановлювалися в результаті торгівлі між продавцем та покупцем. Продавець, як правило, назначає ціну вищу, ніж він очікує отримати, а покупець - ціну нижче тієї, яку він згоден сплатити. Торгуючись, вони встановлюють погоджену ціну. Кожний покупець платить свою ціну за один і той самий товар в залежності від його потреб та вміння вести торги. У нинішній цінній економіці існує лібералізація цін - звільнення цін від адміністративного контролю; вільне формування цін за законами ринкової економіки, під впливом конкуренції товаро-

виробників, попиту та пропозиції товарів.

Існують різні види визначення цін - опубліковані, регульовані, фіксовані, нетто, оптові, роздрібні, покупця, продавця, виробника тощо.

Вартість - це розрахункова величина цінності конкретних товарів і послуг у конкретний момент часу відповідно до обраного тлумачення вартості. Концепція вартості відбиває погляд ринку на вигоди, одержувані тим, хто є власником даних товарів чи користується даними послугами на дату дії вартості [3].

Структура ціноутворення змінюється одночасно з тим, як товар проходить свій життєвий цикл. Корегування ціни на товар виходить з витрат та попиту, враховуючи різницю між ситуацією та потребою покупців. Як переконливо свідчить практика, на прийняття рішень про ціноутворення впливає надто складна наявність факторів зовнішнього середовища та конкуренції. Тому процес ціноутворення є надто важливим і зовсім нелегким у прийнятті кінцевої ціни на товар.

Ціноутворення - це процес встановлення величини ціни. Об'єктивно існують дві ціни на товари народного споживання. Перша - ціна попиту - це та максимальна ціна, що погодилися би заплатити покупці за той обсяг продукції, що їм пропонує продавець. Друга - ціна пропозиції - та мінімальна ціна, за яку погодився б продати свій товар продавець. Ці дві ціни можуть не збігатися. Рівність ціни попиту і ціни пропозиції фактично означає, що існує єдиний варіант ціни, беззбитковий для продавця і прийнятний для покупця. Якщо ціна пропозиції перевищує ціну попиту, продавець змушений продавати наявний у нього обсяг продукції за ціною попиту, мінімізуючи при цьому вартість товару.

Ціноутворення відіграє вирішальну роль в комплексній програмі оцінки конфіскованого майна і, крім того, є об'єктом пильної уваги, а нерідко і прямого впливу законодавства і державних служб. При вилученні об'єктів, застосування, яких потребує певних навичок,

точної фіксації їх якісних характеристик, індивідуальних ознак і визначення вартості, залучаються відповідні спеціалісти.

Основними задачами розрахунку цін при встановленні вартості конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, є врахування відповідних обмежень, тобто факторів, які зменшують чи розширюють можливий інтервал варіацій цін на той чи інший товар.

Основними ціноутворюючими факторами є величина і динаміка попиту та пропонування продукції, які складають комплекс економічних інтересів, що визначально впливають на формування цін. В умовах вільного ціноутворення перед експертами виникають проблеми економічно вигідного визначення цін для наступної реалізації конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави. При цьому діють фактори, що визначаються державними органами, і які необхідно враховувати (дефіцит надходжень грошей у бюджет). Але домінуючий вплив на формування цін здійснюють фактори, що формують ціни умовами об'єктивно складеного ринку. Це фактори кон'юнктури і попиту, що визначають загальну динаміку чи стабілізацію цін. Разом із тим, по конкретному виду товару потрібно знати безпосередні фактори, під впливом яких складаються ціни - це *фактори попиту*, що визначають ціну на товар, яку пропонує покупець. До них відноситься: платоспроможний попит - кошти, що може виділити покупець на придбання даного товару, об'єм покупок; рівень заощаджень, нагромаджень; споживчі властивості товару, що характеризують корисність товару, його якості; *фактори споживчого вибору* - зіставлення ринку даного товару з товарами, що доповнюються супутніми товарами, визначають конкурентноздатність даного товару в зіставленні з товарами, що заміщають його товарами кращої якості, потреби та можливості покупців даного товару та конкурентного з ним товаром; *фактори пропозиції* - визначають ціну пропозиції товару, на яку претендує продавець: кількість

товару, що буде запропоновано для продажу та кількість товару, що може запропонувати продавець. Слід враховувати, що реалізаторами конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, є підприємства, які внесені до єдиного реєстру торговельних підприємств, яким доручається реалізація належного державі майна, митна служба, виконавча служба, і при подальшій реалізації цього майна вони зіштовхуються з такими факторами, що повинні бути враховані експертом-товарознавцем при оцінці майна [4]:

- відсутність сертифікатів, гарантії;
- неналежні умови зберігання товару;
- порушення первинного упакування товарів, що могло статися внаслідок неправильного зберігання (пошкодження гризунами, замокання, вигорання, забруднення та ін.), відсутність упакування;
- моральне старіння;
- товари з простроченим терміном зберігання, або із терміном реалізації, що минає протягом 1-2-х місяців;
- асортимент товарів великий, але у малій кількості та не постійний;
- товар спеціального призначення, що потребує специфічного покупця.

При цьому необхідно враховувати, що Покупець зацікавлений у постійному постачальнику певного виду товару з наявністю (на пропонуванні товар) усіх необхідних супровідних документів, а також документів, що гарантують належну якість, які, на жаль, найчастіше відсутні на конфісковані товари.

Для того, щоб довести до реалізації дану категорію товарів (конфісковане майно), необхідно затратити додаткові кошти на сертифікацію товару, привести його в належний товарний стан, забезпечити умови транспортування, зберігання (згідно нормативно-технічної документації підтримування температурного режиму, коефіцієнту вологи, правильного складання та штабелювання тощо); *фактори підвищення ціни* - вплив, що робиться на конкурентному ринку підвищенням попиту чи скороченням пропозиції

на рівноважну ціну, *фактори зниження ціни* - вплив, що робиться на конкурентному ринку зниженням попиту чи збільшенням пропозицій на рівноважну ціну.

Політика цін традиційно є одним з елементів маркетингу як комплексу заходів, до якого належить визначення ціни, знижок, умов оплати за товари з метою задоволення потреб споживачів і забезпечення надходжень грошових коштів до державної казни.

Структура ціноутворення характеризується наявністю в ній окремих, що відокремилися в грошовій формі, самостійних елементів, які змінюються одночасно з тим, як товар проходить свій життєвий цикл. Більшість видів цін конфіскованого майна (ціни аукціонів і торгів, опубліковані і довідкові, регульовані, вільні та інші) включають: собівартість і прибуток. Оптові ціни крім собівартості і прибутку, включають різні види знижок - умови, що визначають розмір зменшення первинної ціни товару. Об'єктивними факторами, що впливають на розміри знижок, є: кон'юнктура ринку, співвідношення попиту та пропозиції товару, відповідності нормативно-технічної документації, наявність дефектів.

Вище наведені коректування цін здійснюються в тому випадку, якщо при визначенні вартості майна, що відносяться до категорії товарів, по яких здійснюється вільний режим ціноутворення, використовується цінова інформація, що не є твердо встановленою (ціни комерційних пропозицій). Величина знижки залежить від наявності інформації і попереднього огляду конфіскованого майна.

Застосовуються такі види знижок:

- проста - у разі скорішої реалізації з метою стимулювання збуту. Становить 10-30%, а в деяких випадках доходить до 40 %
- складна - сумарна знижка, щодо первинної ціни складається з декількох знижок (зниження ціни в два і більше рази);
- знижка для заохочення продажу - міра зниження стандартної продажної ціни у разі встановлення цін на нові товари, просування яких на ринок вимагають підвищення витрат

на рекламу і послуги. Складає від 10 до 40%;

- знижка за велику партію товару - міра зниження стандартної ціни у разі партії товару з великим обсягом (поставки великими партіями: вагонами, мехсекціями, цистернами й т.п.). Становить від 10 до 30 %;

- знижка за несезонну покупку - міра зниження стандартної продажною ціни, що гарантується покупцю, якщо він придбає товари сезонного попиту поза періодом року, для якого вони призначені. Може досягати 20-50 % від первинної вартості;

- знижка оптова - знижка з ціни товару, що залежить від величини закупівлі оптової партії товару. Складає від 10 до 30 %;

- знижка особлива - знижка, надана у виняткових випадках при встановленні вартості для реалізації товару нестандартного виду. Становить від 10 до 50 %;

- знижка з цін - застосовується на товари зниженої якості за відступ від вимог нормативно-технічної документації, які не впливають на зовнішній вигляд і не загрожують здоров'ю людини. Складає від 20 до 70 %;

- знижки функціональні - знижки із продажу товару, його збереження й транспортування. Складають від 5 до 10 % [5].

Через те, що на конфісковані товари (як правило) відсутні супровідні документи: сертифікати якості, відповідності, походження; ветеринарні і санітарні свідчення; гарантійні документи, реалізація цих товарів утруднена тому, що для подальшого просування їх на ринок необхідні додаткові затрати на сертифікацію, підготовки до продажу - приведення в належний товарний вид, витрати на збереження, транспортування та ін. З огляду на всі ці фактори при визначенні вартості можливої реалізації конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, варто застосовувати знижку в розмірі 10-30 % від первісної ціни. Якщо в основі розрахунку лежить ціна виробника, то знижка може складати до 50 % від ціни підприємства-виготовлювача, тому що між виготовлювачем і кінцевим споживачем існують організації-посередники. Чим більше

посередників, тим вищий рівень цін.

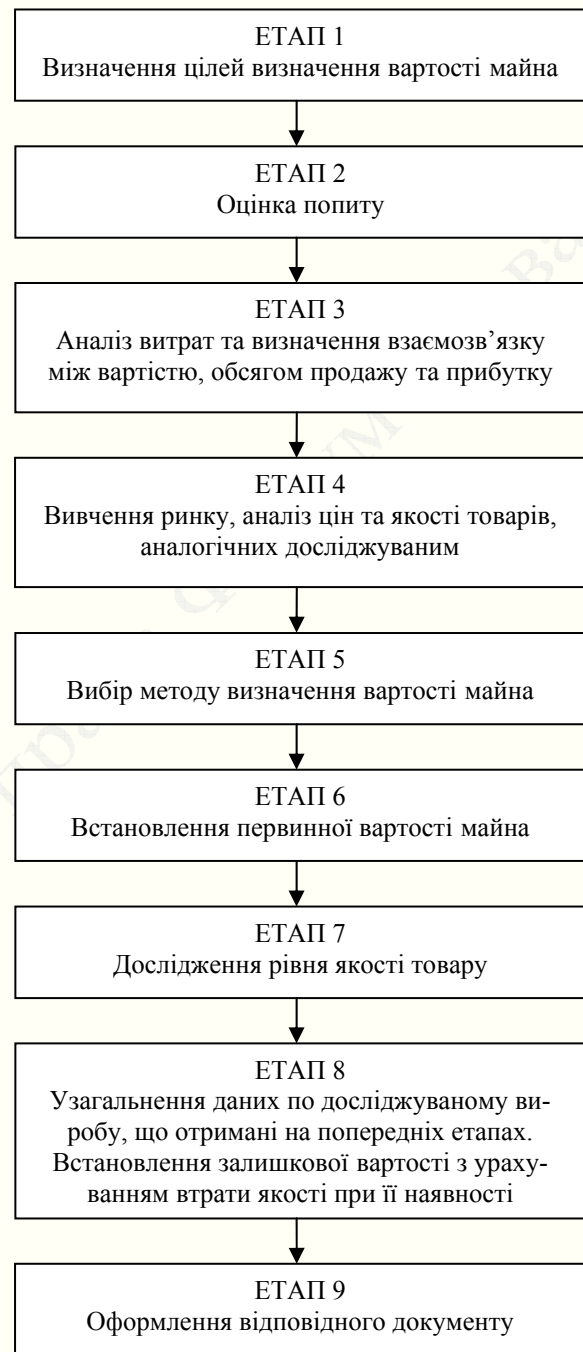

Рисунок 1 - Схема етапів при встановленні вартості конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави

Структура роздрібних цін базується на структурі оптових і закупівельних цін: перші визначають роздрібні ціни на промислові товари, другі - на продовольчі. В остаточному підсумку структура роздрібною ціни включає

оптову ціну плюс витрати, прибуток і ПДВ.

У практиці ціноутворення велике значення має рівень цін, що визначається прямим зіставленням цін даного періоду з цінами якого-небудь базового періоду по однаковій чи подібній продукції із застосуванням відповідних коригувальних коефіцієнтів.

Для аналізу рівня цін у практиці оціночної експертизи при визначенні первісної ринкової вартості конфіскованого майна використовуються дані про первинні ціни на аналогічний товар, пропонований на ринку України з наступним узагальненням результатів і виведення максимальної, середньої чи мінімальної ринкової ціни по видах продукції із застосуванням методів визначення розрахунку фактичної вартості досліджуваних това-

рів, а також експертної оцінки, заснованій на професійному досвіді, де описові, якісні оцінки процесів, явищ не піддаються в принципі безпосередньому виміру, строгому розрахунку математичними методами чи іншими нормативними документами [6].

Узагальнюючи вищевикладене, можна скласти схему підходів ціноутворення при встановленні вартості конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, яка передбачає такі етапи розрахунку ціни досліджуваних товарів (див. рис.1).

На підставі цієї схеми був розроблений алгоритм проведення оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, та який рекомендується застосовувати в експертній практиці (рис.2).

Рисунок 2 - Алгоритм рішення завдання по оцінці конфіскованого та іншого майна, що переходять у власність держави

Алгоритм розроблено на підставі узагальнення досвіду проведення експертиз по товарознавчому дослідженню конфіскованих товарів та іншого майна, що переходить у власність держави. Його застосування пропонується для досягнення повноти проведення дослідження конфіскованого майна та іншого майна, що переходить у власність

держави, а також усунення недоліків, що знижують доказову цінність експертних висновків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок обліку, зберігання, оцінки

конфісковано майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним» від 25.08.1998 р., № 1340.

2. Пинзеник В.М. Цены и качество продукции производственно-технического назначения. -К.: Вища школа, 1988. -253 с.

3. Жиряева Е.В. Товароведение. –СПб.: Питер, 2002. -416 с.

4. Голощапов Н.А. Цена и ценообразование. -М.: ВИКИНГ, 2000. -345 с.

5. Кругляков Г.Н., Круглякова Г.В. Товароведение продовольственных товаров. - Ростов-на-Дону: МАРТ, 2000. -371 с.

6. Архипов В.В. Экспертная оценка движимого имущества для гражданско-правовых действий. -К.: Аттика, 2004. -156 с.

Архипов В.В., Желавська О.О. Загальні засади судово-товарознавчої експертизи конфіскованою та іншого майна, що переходить у власність держави // Форум права. – 2007. -№ 3. –С.31-36 [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2007-3/07avvuvd.pdf>

Досліджуються питання розробки єдиного алгоритму проведення судово-товарознавчої експертизи по оцінці конфіскованою та іншого майна, що переходить у власність держави; наведено алгоритм та можливі знижки, які використовуються при встановлення ціни можливої реалізації конфіскованою та іншого майна, що переходить у власність держави при даному виду досліджень.

Архипов В.В., Желавская О.О. Общие положения судебно-товароведческой экспертизы конфискованного и другого имущества, что переходит в собственность государства

Исследуются вопросы разработки единого алгоритма проведения судебно-товароведческой экспертизы по оценке конфискованного и другого имущества, что переходит в собственность государства; приведен алгоритм и возможные скидки, которые используются при установлении цены возможной реализации конфискованного и другого имущества, которое переходит в собственность государства при данном виде исследований.

Arkhipov V.V., Zelavscka O.O. Generals of commodity judicial-expert examination of the confiscated and other property, that passes to own of the state

The questions of development of single algorithm of conducting of commodity judicial-expert examination as evaluated by the confiscated and other property are explored, that passes to own of the state; an algorithm and possible discounts, which are used for establishment of cost of possible realization of the confiscated and other property which passes to own of the state at this type of researches, is resulted.